

Реалізація прав громадян, які проживають чи переселились з тимчасово окупованої території України щодо поновлення актових записів цивільного стану

Відповідно до статті 49 Цивільного кодексу України та статей 2 та 3 Закону України „Про державну реєстрацію актів цивільного стану”, актами цивільного стану є події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків.

Відповідно до статті 9 Закону державна реєстрація актів цивільного стану проводиться з метою забезпечення реалізації прав фізичної особи та офіційного визнання і підтвердження державою фактів народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті.

Державна реєстрація актів цивільного стану проводиться шляхом складення актових записів цивільного стану.

Актовий запис цивільного стану - це документ органу державної реєстрації актів цивільного стану, який містить персональні відомості про особу та підтверджує факт проведення державної реєстрації акта цивільного стану.

Актовий запис цивільного стану є безспірним доказом фактів, реєстрація яких посвідчується, до спростування його в судовому порядку.

Про факт державної реєстрації акту цивільного стану, складеного органами державної реєстрації актів цивільного стану видаються відповідні свідоцтва.

У випадках, якщо оригінал свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану вкрадено, загублено, пошкоджено чи знищено, повторна видача свідоцтва здійснюється відділами державної реєстрації актів цивільного стану на підставі актових записів цивільного стану, складених як в електронному вигляді, так і на паперовому носії.

Разом з тим, у зв'язку з тимчасовою окупацією території України, існують не поодинокі випадки коли громадяни не мають можливості повторно отримати документи на підтвердження фактів народження особи, реєстрацій шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені та смерті з причини відсутності доступу до паперових носіїв актових записів, які знаходять на тимчасовій території України, та відсутністю відомостей про них у Державному реєстрі актів цивільного стану громадян.

Окрім того, у громадян, по всяк час, виникає потреба у внесенні змін до актових записів цивільного стану у зв'язку з усиновленням, скасуванням усиновлення, визнанням усиновлення недійсним, визнанням та встановленням факту батьківства, материнства, а також доповненням і виправленням відомостей.

В таких випадках законодавством України, зокрема Законом України „Про державну реєстрацію актів цивільного стану” (надалі – Закон), Правилами внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання, затвердженими наказом Міністерства юстиції України 12.01.2011 № 96/5, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 14.01.2011 року за № 55/18793 (далі - Правила) передбачено поновлення актових записів цивільного стану.

Так, пунктами 2.28. 3.13. Правил передбачено, що у разі необхідності внесення змін до актового запису цивільного стану, що зберігається на тимчасово окупованій території України, цей запис попередньо поновлюється у відділі державної реєстрації актів цивільного стану, до якого подано відповідну заяву

громадянами України, що проживають на тимчасово окупованій території України або переселилися з неї, у відділі державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання громадянина України, яке знаходиться за межами тимчасово окупованої території України.

Крім того, у разі якщо неможливо витребувати документи про державну реєстрацію актів цивільного стану у зв'язку зі зберіганням актових записів цивільного стану на тимчасово окупованій території України, актовий запис цивільного стану поновлюється у відділі державної реєстрації актів цивільного стану, до якого подано відповідну заяву громадянами України, які проживають на тимчасово окупованій території України або переселилися з неї; у відділі державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання громадянина України, яке знаходиться за межами тимчасово окупованої території України.

Відповідно до пунктів 3.1., 3.2., 3.3. 3.8. Правил заява про поновлення втраченого актового запису цивільного стану (або поновлення у зв'язку з необхідністю внесення змін до нього) за встановленою додатком 11 формою подається до відділу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання заявника при пред'явленні паспорта або паспортного документа.

Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території України або переселилися з тимчасово окупованої території України, подають заяву про поновлення актового запису цивільного стану до відділу державної реєстрації актів цивільного стану за межами цієї території на їх вибір.

Громадяни України, а також іноземці, особи без громадянства, які проживають за кордоном, подають аналогічну заяву про поновлення втраченого актового запису цивільного стану, складеного органом державної реєстрації актів цивільного стану України, до дипломатичного представництва або консульської установи України.

Іноземці, особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, подають заяву про поновлення втраченого актового запису цивільного стану, складеного органом державної реєстрації актів цивільного стану України, до відділу державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання.

Відділ державної реєстрації актів цивільного стану не вправі відмовити громадянину в прийнятті та розгляді заяви про поновлення актового запису цивільного стану.

Поновлення актових записів цивільного стану проводиться за заявою:

особи, щодо якої було складено актовий запис;

одного з батьків неповнолітнього (малолітнього);

піклувальника неповнолітнього та опікуна малолітнього;

опікуна недієздатної особи;

спадкоємців померлого;

представника органу опіки та піклування під час здійснення повноважень з опіки та піклування стосовно особи, яка має право на подання такої заяви.

Разом із заявою про поновлення втраченого актового запису цивільного стану подаються:

архівна довідка, видана державним архівом в Автономній Республіці Крим, області, містах Києві та Севастополі, якщо метричні книги або книги державної реєстрації актів цивільного стану передані на зберігання до державного архіву;

документи (виписки з них), які підтверджують дані, необхідні для поновлення актового запису цивільного стану;

свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану (про народження, смерть, шлюб, розірвання шлюбу тощо);

інші документи, необхідні для розгляду заяви та вирішення питання по суті.

Пунктом 3.5. Правил визначено, що поновлення втрачених актових записів про шлюб, зміну прізвища, розірвання шлюбу, смерть проводиться тільки за наявності документів, які підтверджують, що відповідний актовий запис був раніше складений в органах державної реєстрації актів цивільного стану України (свідоцтва про державну реєстрацію акту цивільного стану, його копії, засвідченої нотаріально, відмітки (штампа) про державну реєстрацію акту цивільного стану в паспорті або паспортному документі), або на підставі рішення суду.

Про поновлення актового запису цивільного стану, що зберігається на тимчасово окупованій території Донецької та Луганської областей, відомості якого наявні у Державному реєстрі актів цивільного стану громадян, повідомляються відділи державної реєстрації актів цивільного стану управлінь державної реєстрації відповідних головних територіальних управлінь юстиції у Донецькій та Луганській областях.

Якщо поновлено актовий запис цивільного стану, що зберігається на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим, відомості якого наявні у Державному реєстрі актів цивільного стану громадян, повідомляється відділ державної реєстрації актів цивільного стану Управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Херсонській області.

У разі отримання повідомлення про поновлення актового запису цивільного стану відділи державної реєстрації актів цивільного стану управлінь державної реєстрації головних територіальних управлінь юстиції у Донецькій, Луганській та Херсонській областях вносять відповідну відмітку тільки до Державного реєстру актів цивільного стану громадян.

Таким чином, державою захищені права громадян, які постраждали в результаті тимчасової окупації територій України, у сфері державної реєстрації актів цивільного стану.